

I onda ärenden

Västanå Teater

text: Selma Lagerlöf och Anton Tjechov
Regi, scenmanus: Leif Stinnerbom
Scenbild: Lars Jacob Jakobsson
Kostym: Inger Hallström Stinnerbom
Musik, nyckelharpa: Daniel Pettersson
Medv: Anna Jankert, Jörgen Bodner, Jakob Hultcrantz Hansson

Människan har en märklig förmåga att skylla sina destruktiva, onda sidor på övernaturliga makter. Vad är väl andar och spöken om inte våra egna spegelbilder och egen rädsla omgjord till arketypisk berättartradition? Våra mer mörka delar av själen förvandlas bekvämt till icke-rationella varelser som står utanför vår kontroll. Västanå Teater reser nu landet runt med "I onda ärenden", ett pjässkaffereri på åtta noveller skrivna av Anton Tjechov och just Selma Lagerlöf. Stycken som skildrar hur människor brukar tron på det ockulta som svepskäl, förklaringsmodeller och räddningstrategier. Om vi tror att det onda är en egen, självständig kategori och inte en mänsklig - svär vi ju oss fria från ansvar. Västanå har som dramaturgiskt koncept att var spelkväll aktivt välja några av novellerna efter publik, lust och formkurva. Var text är omstöpt till det recept som Västanå Teater och regissören Leif Stinnerbom gjort så framgångsrikt: berättarteater blandad med svensk folkkultur, polska och vadmal, fyrtakt och tilltal.

Västanås speciella formspråk har nu blivit så självklart och avslappnat att det fungerar avklarnat och lekfullt. Det är en fröjd att uppleva hur skådespelarna tar på sig sina roller med en väst, en böjning av ryggen eller en röst. Hela föreställningen är beledsagad av nyckelharpa, musiken skapar ett rum och en rytm. "I onda ärenden" är buren av en ljus lätthet, en artikulerad scennärvaro och barfotateater som hyllar det fundamentala: rollen och berättarlusten. Under Stockholmsgästspelet förra helgen spelades sex stycken. Lagerlöftexterna är mer moraliteter, Tjechovnovellerna ibland lustifikationer - med undantag. Skrönan om den vackra diakonhustrun som längtar efter kärlek och maken som tror att hennes åtrå skapar stormar som tvingar vandringsmän att söka skydd hos dem - är en tragedi om lust och oförmåga och en man som skäller sin hustru för häxa istället för att förstå hur han ska göra maken lycklig.

Texterna av Selma Lagerlöf har dock en helt annan dimension. Inledningsstycket om skomakargesällen som skaffar sig en spiritus, en död hjälpsjäl från kyrkogården, är en saga om hur människan kan lyckas om hon/han tror på sig själv och sin förmåga - men också totalt misslyckas om man misstror sin egen kraft. Människan är bara sin egen begränsning. Och avslutningsstycket om hur en kvinna kommer hem efter att under många år varit tillfångatagen, slagen och våldtagen av en rövarband är en vacker historia om att avstå från hämnd. Natten innan männen ska följa spåren till bandet för att döda dem blir luften fylld av ljudet som från små änglavingar: snön faller och täcker alla spår.

"I onda ärenden" är en två timmar, väl använd och utsökt berättad iscensättning om den mängd olika ansikten människan kan bära, använda och missbruka.

Skådespelartrion Anna Jankert, Jörgen Bodner och Jakob Hultcrantz Hansson ger dessa texter lätta fötter, olika röster och många betydelser medan Daniel Pettersson fyller rummet med lika många uttryck, versfötter och toner från sina två nyckelharpor.

Lars Ring